

**Skuespillerskolens
Afgangsforestilling
af Jon Fosse**

> Verdenspremiere
Aarhus Teater
Stiklingen
24.04.04

Stemningsmættet dramatik

Af Mads Thygesen, dramaturg

“Norsk teaterhistorie er enkel. Først fandtes Henrik Ibsen. Så var der ingenting. Nu findes Jon Fosse”, skrev en anmelder i en tysk avis. Helt så enkelt er det nok ikke. Jon Fosse er ganske rigtigt nordens mest spillede dramatiker og hans anselige gennembrud på den internationale scene har givet anledning til flotte betegnelser som “den nye Ibsen” eller “Beckett i det 21. århundrede”. At han nærer en ganske særlig forkærlighed for Becketts litterære musikalitet og vibrerende sætningsarbejde, fornemmer man i alle Fosses værker, som kendetegnes ved en stemningsmættet og tilstandspræget dramatik. Der sker bogstaveligt talt ikke ret meget hos Fosse; gentagelsen er nærmest det erklærede princip. Den handlingsmæssige minimalisme bevirker imidlertid, at man nærmest uundgåeligt suges ind i den særlige Fosse-stemning, når personerne gentager sig selv (som fanger der går i ring), fordi de ikke magter at sige det, de egentlig gerne ville fortælle hinanden.

Der var et lys
Et almindeligt lys
Og så ligesom et lys som ikke kunne ses
Det kunne samtidig ses
Og ikke ses
Og det var gult
Gult og hvidt samtidig
Hvis det er muligt
Det lys
Lyset
Lyset der på himmelen
Lyset som gik igennem mig

Og der
På himmelen der
Jeg forstår det ikke
For lyset går igennem mig
Og lyset spreder sig
Gyldent lys
Først bredt
Og så let som vinden
Og det er først tæt
Og så luftigt
Og så spreder det sig
Gyldent
Udover himmelen
Over alt
Forsvinder bort udover himmelen
Og alt føles rigtigt
Og alt er gyldent
Og alt står stille
Alt er gyldent stille...

SA KA LA

Denne konflikt gennemløber hele det dramatiske forfatterskab. De samlede værker tager sig således ud som ornamenter af sammenslyngede figurer, en art "arabesk"-figur, som tilsyneladende bevæger sig hen over én og samme fortælling om Fosses fødeegn, Vestlandet, uden at de alligevel mødes. Det er denne særlige forbindelse, vi mærker i Aarhus Teaters parallelle opsætning af scener fra *Drøm om efteråret* (1999) og urpremieren på *Sa Ka La* (2004).

I Fosses nyeste drama, *Sa Ka La*, bliver vi vidner til to parallelle hændelsesforløb. Stykket indledes med en scene mellem de to svigersønner, Henning og Johannes, som forbereder sig til at fejre deres svigermor, Mammass, tres års fødselsdag. Alt imens de to venter på de andre gæster ser vi, hvordan deres svigermor indlægges på hospitalet med slagtilfælde. Situationen er kritisk og dramaet spændes således op omkring den paradoksale sammenkobling af Mammass fødselsdag og dødsdag, som bliver kimen til en fortættet fortælling om en families tragiske erfaring af overhovedets død. Bagved alt dét, de gør og siger, ligger der imidlertid en fornemmelse af, at noget aldrig bliver udtalt. Døden presser sig på. Og mens fødselsdagsgæsterne fordriver ventetiden med at konversere om og parodiere familieoverhovedet, forsøger søstrene, Nora og Hilde, forgæves at komme i kontakt med Mamma, som ligger på dødslejet og fremstammer de sidste betydningsfulde stavelser: Sa Ka La...

AFGANGSHOLDET, DER SOM PRÆSENTATIONSFORE-
STILLING I EFTERÅRET 2003 OPFØRTE MICHEL AZAMAS
MODERNE TRAGEDIE **KORSTOG**, SPILLER DELS JON
FOSSES **DRØM OM EFTERÅRET** FRA 1999 (UDDRAG) OG
HANS NYESTE STYKKE **SA KA LA**. DRØM OM EFTERÅRET
SPILLES I SCALA FOYER OG **SA KA LA** PÅ STIKLINGEN.
FORESTILLINGERNE ER ISCENESAT AF SVENSKEREN
JOHAN HULDT DER SENEST HAR OPSAT **KONG UBU**
PÅ STOCKHOLMS STADSTEATER. SCENOGRAFI OG KO-
STUMER ER SKABT AF NORDMANDEN **OLAV MYRTVEDT**.
SIDSTNÆVNTE HAR SKABT SCENOGRAFIER TIL FLERE
AF JON FOSSES VERDENSPREMIERER.

Drøm om efteråret udspiller sig i tidsrummet omkring en familiebegravelse og vi aner således en forbindelse mellem de to historier. Hos Fosse bliver kirkegården den metaforiske arena for et opgør mellem modernitet og tradition, idet de to hovedpersoner (Manden og Kvinden) møder hinanden tilfældigt efter mange års adskillelse. Denne begivenhed bliver anslaget til en skæbnesvanger konflikt, fordi han forbyder sig mod sin families traditionsbundne normer, når han forelsker sig i Kvinden. Han er nemlig allerede gift med en anden. Kirkegården iscenesættes således som det symbolske rum for fortidens traditioner og værdier. Dens monumenter udtrykker en bestræbelse på at forevige mennesket, at udødeliggøre "de døde" ved at afmærke det sted, hvor de behørigt kan mindes. Figurernes iagttagelser heraf giver således anledning til en fortælling om, hvordan det moderne menneskes indtræden i kulturen er uløseligt forbundet med en adskillelse fra dets egen oprindelse. Dramaet spændes dermed op omkring en altoverbyggende allegori, idet konstruktionen sammenfatter to former for tidslighed: den menneskelige tid og den monumentale tid, dvs. dialektikken mellem hverdagslivets "her og nu" og den overvældende verdens-tid, hvor mennesket spiller en ubetydelig rolle, som navne indskrevet i kirkegårdens monumenter.

Drøm om efteråret

Sa Ka La

Af Jon Fosse

Oversættelse

Hans Rosenquist

Isenesættelse

Johan Huldt

Scenografi

og kostumer

Olav Myrvedt

Komponist

Søren Siegumfeldt

Lysdesign

Bo Høgh Jensen

Lyddesign

Jeppe Larris

DRØM OM EFTERÅRET

(uddrag)

Manden

Mads Riisom

Kvinden

Pil Egholm

SA KA LA

Henning

Troels Thorsen

Johannes

Thomas Guldberg Madsen

Sygeplejersken

Josephine Nørring

Nora (den yngste datter)

Karin Bang Heinemeier

Hilde (den ældste datter)

Charlotte Rathnov

Trine (veninden)

Pil Egholm

Karsten

Mads Riisom

Ola (Broderen)

Mikkel R. Arndt

Mamma

Sascha World

Danmarkspremiere

Aarhus Teater

Stiklingen

24. april 2004

Forestillingens varighed

ca. 1 time og 40 minutter

uden pause

Teaterchef

Palle Jul Jørgensen

Programredaktion

Agnete Krogh

Foto fra afsluttende prøver

Jan Jul

Plakat & program layout

Jørn Moesgård as

Tryk

EJ Graphic A/S

Skuespillerskolen

ved Aarhus Teater

Rektor

Hans Rosenquist

Sekretær

Lise Roed

//

**Jo mere man
snakker om sex,
des mere
forsvinder det
man snakker om
og til sidst er
der bare snakken
tilbage**

//

Jeg bruger mit liv på at skrive. Jeg begyndte, da jeg var 12 år. Jeg kan lide at forestille mig, at jeg skriver for at tjene penge til at forsørge mig og mine. Det bliver lettere, når jeg ser digtningen som et praktisk stykke arbejde. Men jeg ved jo, at det ikke er den enkle grund. Den er et helt andet sted, et sted som jeg ikke selv fuldstændig er klar over. Jeg fik en sorg i livet, og det har med den at gøre, at jeg skriver. Sorgen er en indsigt, en visdom. Når jeg skal forklare det her for mig selv, har jeg en historie, en episode, som jeg tror er meget vigtig. Jeg var syv år, det var vinter, og der var is uden for huset. Min mor bad mig gå over i kælderen og hente en flaske ribssaft. Da jeg gik op ad kældertrappen, gled jeg på isen, knuste flasken og skår pulsåren over i det ene håndled. Der var blod overalt, og jeg tænkte først, om jeg vovede at gå op til min mor, for hun ville blive så bange. Jeg mistede meget blod, og da vi kørte hjemmefra, og jeg kiggede op mod

huset, var jeg sikker på, jeg aldrig ville gense det. Jeg så mit hjem, jeg så menneskene, jeg så alt, men meget langt væk. Jeg var helt tryk og meget trist og havde en følelse af, at jeg forstod alt. De fik mig syet sammen, og efter et par uger levede jeg igen, som en dreng skulle. Men det perspektiv, jeg fik som barn, da jeg var ved at bløde ihjel, placerede mig lidt uden for livet. I den distance er der en sorg. Jeg blev aldrig et almindeligt menneske i den lille bygd ved Hardangerfjorden, hvor jeg voksede op. Jeg var en afviger, og sådan har jeg altid følt mig siden. Når jeg begyndte at skrive som ganske ung, tror jeg, det var fordi jeg oplevede, at jeg befandt mig et andet sted end mine venner. Jeg så tingene anderledes. Skriveriet var en måde at formindske afstanden på, komme ind i livet og være der, hvor de andre var. Sådan er det stadig lidt.

Jon Fosse i Nordisk Tidsskrift, nr. 4/2002

Thomas Guldberg Madsen · Mads Rissom · Pål Egholm · Troels Thorsen

D R Ø M O M E F T E R Å R E T

S A
K A
L A

> > >